

СЪЕДИНЕНИТЕ АМЕРИКАНСКИ ЩАТИ

Възникване на първите колонии. На фона на Южна Америка колонизирането на Северна Америка станало много по-бавно, а и по-късно. Испанците класифицирали тези територии като недоходоносни и това за дълго време отслабило интереса към Северна Америка.

Във втората четвърт на XVI в. по времето на крал Франсоа I Франция открила за себе си тези земи в района около съвременните градове Квебек и Монреал, наричайки ги Нова Франция. По времето на Ришельо бил даден тасък в колонизирането на Северна Америка и в края на XVII в. била основана френската колония Луизиана в чест на Луи XIV. Преселниците се французи се отдали на търговска дейност.

В края на XVI в. започнала и английската колонизация в Северна Америка със създаването на колонията Вирджиния в 1587 г., по времето на кралица Елизабет I. От нейно име в 1824 г. бил назначен губернатор, който трябвало да управлява колонията, подпомаган от представително събрание. Това означавало, че колонията получила известна автономия при решаването на редица въпроси от вътрешната политика. Такъв статут получили и по-късно основаните английски колонии в Северна Америка. До XVIII в. били създадени общо тринадесет колонии в района на атлантическото крайбрежие: Ню Йорк, Пенсилвания, Кънектикът, Масачузетс и др.

Когато основната вълна от заселници тръгнала от Англия за Северна Америка, на борда на кораба "Мейфпауър" (=Майско цветче) през 1620 г. преселниците се договорили да създадат "единен граждански и политически организъм", като по този начин се споразумели да изработват съвместно законите, валидни за всички колонисти. Основното в споразумението било, че всички преселници в новоосновените колонии имали свобода на вероизповеданието, както и правата да си избират и определят ръководни институции и длъжностни лица, да създават опълчение и да носят оръжие.

Външната политика на колониите, обаче, била ръководена от Англия, която същевременно си запазвала правото да подписва договорите за политически съюзи от името на колониите.

Принципно колониите се управлявали по законите на Англия, но не трябва да се забравя, че подписаният конвент на кораба между преселниците, наречени по-късно "Бащите поклонници", изравнявал политическите права на всички, без каквито и да било привилегировани или аристократични кръгове. На тази основа били създадени известни демократични тенденции в развитието на колониите.

При колонизирането на територията на Северна Америка било налице известно географско-професионално обособяване в смисъл, че аристократите, тези с потекло и финансови възможности, се заселвали на юг от река Потомак, докато селяните и занаятчиите заели северните райони отвъд нея. Предвид произхода и възможностите на заселниците, в южните части се оформили големи плантации. Мащабността на земеделските стопанства изисквала многобройна работна ръка и в тези случаи собствениците прибегнали до възможно най-евтината - робите. За целта се развила и значително процъфтяла търговията с роби-негри, внасяни от Африка.

В северните райони, отвъд Потомак, заселниците били професионално изявени в областта на занаятите, търговията, предприемачеството и фермерството. В своя бизнес те използвали труда на членовете на семействата си или наемали допълнителна работна ръка.

Основното занятие на заселниците станало определящо и по отношение на въведените порядки в държавното устройство и управление на отделните , колонии. В южните колонии господствали повече елементи от феодализма и имало силен монархически дух. Управлението било в ръцете на генерал- , губернатори, назначавани от краля. В северните колонии били налице повече демократични елементи в управлението и се чувствал силен републикански . дух. Тук ръководната институция била Парламентът, в който влизали излъчени представители от всички селища.

Образуване на Съединените американски щати. В средата на XVIII в. Вече имало нагласа за оформяне на обединение на тринадесетте английски колонии, което можело да реши положително и успешно различни въпроси, свързани с търговията и взаимоотношенията между тях. Обединителна роля играела и нуждата от защита срещу общия враг - Франция с нейните местни колонии. В 1748 г. Бенджамин Франклин изработил проект за обединение на колониите, който съвсем не бил по вкуса на Англия. Именно поради това тя отхвърлила проекта. Тази реакция възбудила недоволството на

колонистите, още повече, че Англия репресирала колониите икономически, като изисквала от тях суровини и им изпращала срещу това вече произведени готови стоки, задължавайки ги да не развиват промишлено производство. За да запълни празнотите в хазната си, Англия често изисквала допълнителни налози, увеличавайки постоянно техния брой и размери.

Така положението станало неудържимо и през 1775 г. задълбочаващият се конфликт между колониите и тяхната метрополия придобил характера на война за независимост. Още на следващата година във Филаделфия едно представителство на всичките 13 колонии, под председателството на Томас Джеферсън съставили и подписали прочутата Декларация за независимостта на Съединените щати. Именно този ден 4. VII. 1776 г. - става и национален празник на новата държава. В Декларацията се казвало, че всички хора са родени равни и тям са присъщи неизменно някои права като "Живот, свобода и стремление към щастие". Подчертано било и това, че всеки народ има право сам да определя по какъв начин да живее, както и сам да избира или смъква правителствата си.

Фактически с Декларацията тринадесетте колонии отхвърляли зависимостта си от Великобритания. Представителството на колониите, наричано Конгрес, излъчило за командир на армията си Джорд Вашингтон.

Започналата война, наричана от някои членове на Конгреса американска революция, давала израз на недоволството на колониите от взаимоотношенията с метрополията, а и представлявала защита на обявената независимост. Заедно с това на практика войната ликвидирала остатъците от феодализма по отношение на земевладението, формите на управление, закона за майората и още редица наследства на средновековието.

Войната, успешна за колониите, завършила с подписването на мир в 1783 г. в Париж, който слагал не само край на войната, но и давал зелена улица за развитието на една нова държава - Съединените американски щати.

Според създадената първа конституция, приета на 15. XI. 1787 г., ратифицирана от всички щати, и наречена "Параграфи на конфедерацията", всеки щат запазвал независимостта си, свободата, властта, юрисдикцията и правото си на парламент, правителство и конституция. Освен това действал и общ за всички щати парламент, в който всеки щат имал право на един глас. В него се решавали въпроси, свързани с

военни ситуации, бюджет, монетосечене, както и въпроси, касаещи международни договори. Решенията се вземали с квалифицирано болшинство, което значело не по-малко от девет гласа (общо 13).

След успешното завършване на войната срещу Англия ръководните кръгове в САЩ побързали да разпуснат и разоръжат армията и по възможност с по-голяма скорост да увеличат продукцията, значително намалено по време на войната. Във връзка с лошите условия на работа в производството и засилената експлоатация възникнали въстания и въстания като това на Даниел Шейс в Масачузетс от 1786-1787 г. През 1787 г във Филаделфия бил организиран таен Учредителен конвент с 55 участници, предимно от средите на банкери, търговци, индустриалци и плантатори, които изработили конституция. Един от най-активните в тази дейност бил Александър Хамилтън. Конституцията запазвала автономията на отделните щати, но в същото време съдействала за оформянето на сипна централна власт. Така обединението на щатите се превърнало от конфедерация във федерация.

Конституцията разграничавала строго трите власти: законодателна, изпълнителна и съдебна. Първата била поверена на конгреса, по същество двупалатен. В първата папата влизали представители, избирани и до днес от цялото население, докато във втората папата, наричана сенат, депутатите били избирани от представителите на парламентите в отделните щати. Тази папата имала по-големи права от първата.

Изпълнителната власт била поверена в ръцете на президента и ръководеното от него правителство. Било решено' президентът да бъде избран от населението по отделните щати с мандат от четири години, без да бъде ограничаван за участие в следващи избори. Първият американски президент -Джордж Вашингтон издигнал кандидатурата си за президент и за втори мандат, след което се оттеглил от властта. По този начин се създад precedent една и съща кандидатура за президентския пост да се издига за не повече от два последователни мандата. На Вашингтон принадлежи мисълта, че един президент, който е загрижен да се хареса на народа, за да бъде избран и в следващите избори, "се ръководи не от интересите на страната си, а от желанието да бъде популярен".

Президентът на САЩ се явявал не само глава на правителството и държавата, но и върховен главнокомандващ армията на страната.

По конституция съдебната власт била поверена на висшата съдебна институция - Върховния федерален съд, пред който стояли за решаване дела, свързани с конфликтни отношения между отделните щати, както и съдебната защита на Съединените щати като цяло. Всеки щат също имал свои съдебни институции, законодателства, полиция, правителства, както и армия и въоръжение.

Въпросът за изборното право бил твърде консервативно решен на основата на определен имуществен ценз. По този начин изборното право придобивали около 4% от населението на страната - не повече от 120 хиляди граждани.

В първоначалния вариант на конституцията било казано, че робството се осъжда като "жестока война срещу самата човешка природа". Впоследствие, обаче с намесата на представителите на южните щати този параграф бил отменен.

В 1791 г. всички щати ратифицирали създадената две години по-рано Декларация за правата. Нейните десет члена забранявали прокарването на закони, ограничаващи свободата на словото, печата, събранията и религията. Била обявена неприкосновеността на жилището и кореспонденцията, свободата да се носи оръжие за самозащита и защита на жилището и друг вид собственост.

Приетият в 1789 г. закон третираше въпроса за паралелното структуриране на съдебната система в Съединените американски щати. Успоредно с федералната съдебна система, състояща се от 30 -районни и 3 окръжни съдилища, си функционирали и отделните щатски съдилища. Единствен само Върховният федерален съд, обаче, имал право на нулификация на всеки закон, който е в разрез с конституцията на страната. В това отношение съвсем явно било, че за Върховния федерален съд било запазено истинско върховенство не само над останалите съдилища, но и дори над конгреса и президента.

След време постепенно броят на щатите се увеличил. Това ставало с увеличението на населеността в някои райони, които при определени условия били признавани за щати и добивали правото да си изработят собствена конституция и да си излъчат самостоятелни управителни органи. Успоредно с това вървял и един друг процес, който имал също за цел увеличението броя на щатите, а именно закупуване на нова земя. Така в 1803 г. бил купен от Франция щата Луизиана, в 1819 г. от Испания - щата Флорида, от Русия -Аляска и т. Н.

Войната между Севера и Юга. Още със създаването на колониите се установила известна разлика между северните и южните щати. Докато на север имало значително промишлено производство, тъй като основните поминъци тук били свързани със занаятчийско-промишленото производство и търговията, то в юга се развивали преди всичко селскостопански дейности, свързани в значителна степен с памукопроизводството. Именно поради това вероятно в южните щати било развито в значителна степен и робовладението, т.е. широко използване на робска ръка в плантациите, но заедно с това и активна роботърговия. В резултат на това за кратко време твърде много се увеличил броят на внесените негри, които били продавани като роби. И докато в 1790 г. техният брой бил около 700 хиляди, то в 1860 г. те вече наброявали около 4 милиона.

Още със създаването на конституцията било предвидено напълно да се отхвърли робството, но представителите на южните щати, където били съсредоточени внесените роби-негри, не позволили това да стане. Очевидно споровете между Севера и Юга продължили и в следващите години все във връзка с въпроса за робството. В 1854 г. с цел да се защитят интересите на крупните плантатори от южните щати бил прокаран закона "Канзас-Небраска". Според него всеки щат добивал правото сам да определи дали да бъде робовладелски или не. Така приет, законът застрашавал много щати да предпочетат робовладението. Този закон изправил Севера срещу Юга, като противопоставял ефективността на свободния труд на тази на робския. Непрекъснатите спорове между "свободните" и робовладелските щати се задълбочавали и изостряли. Чашата преляла след делото на роба Дред Скот, който заедно с господаря си живеел в щата Мисури. След преместването на последния в "свободния" щат Уисконсин по местното законодателство негърът-роб получил свободата си. По-късно, свободният вече Дред Скот при завръщането си в щата Мисури имал редица проблеми, при което бил организиран сложен съдебен процес.

Когато в 1860 г. за президент на Съединените щати бил избран представителят на Републиканската партия Ейбрахам Линкълн, настъпило истинско разцепление на страната. Тъй като президентът бил отявпен противник на робовладението, Южна Каролина, последвана от още няколко южни щати, се отцепили от федерацията на Съединените щати. През следващата година обявилите независимост южни щати учредили в Мемфис Конфедерация на американските щати като отделна държава с отделен президент и със законодателство, в което е казано, че "робството... е естествено и нормално състояние на негрите". Така отношенията между Севера и Юга се изострили още повече. Съотношението на силите било разпределено, както следва - две трети в северните щати и една трета - в южните. Последните поели инициативата в свои ръце и започнали първи военните действия срещу отхвърлящите робството северни щати. Така през месец април 1861 г. започнала истинска гражданска война.

Законодателни промени. Били необходими четири години на промишления север, за да доведе войната до успешен край. На 14. IV. 1865 г. войната приключила като военното превъзходство на северните щати довело до унищажаването и на робството в страната. Било необходимо доста време за южните щати, докато свикнат с тази мисъл. Идеята за непълноценността на негрите била трудно преодоляна. Именно затова в местните законодателства на южните щати били въведени закони, носещи името "черни кодекси" и целящи репресирането на негърското население. Черните кодекси постановявали:

Негрите нямали право да се занимават с търговия и занаяти; Непълнолетните негри (под 18 годишна възраст) да бъдат давани като "ученици" на бели господари.

Тези въведения в южнощатските законодателства предизвикали възмущението на Севера. Именно затова била въведена т. Нар. XIII поправка на конституцията на САЩ в 1865 г., която отменяла действието на "черните кодекси". Били предприети и по-радикални мерки за отдалечаването на най-върлите привърженици на робовладението в южните щати от местните парламенти.

През същата 1865 г. била внесена и XIV поправка на конституцията, според която "лица, родени или натурализирани в Съединените щати, се считат за граждани на Съединените щати и онези щати, където живеят", което на практика приравнявало негрите на останалото население на страната, давайки им граждански права.

С течение на времето били приети и други поправки към конституцията. Така например петнадесетата поправка предоставяла на негрите изборителни права. Разбира се, южните щати предприемали свои мерки. Така например, в техните законодателства се появили закони, които в отговор на петнадесетата поправка в общата конституция, въвели образователен ценз за негрите при ползването на изборителното им право. Именно по това време се организирали и наказателните отряди Ку-клукс-клан и съдилищата за саморазправа с цветнокожите, известни като съдилищата на Линч. Постепенно се наложила и политиката на "Джимкроуизма", чиято същност се заключавала в определени законодателни ограничения за цветнокожите в южните щати. Така се появили магазини, вагони, училища, квартали и т.н. Само за цветнокожо население и бил установен принципът "равни, но разделени".

След приключването на гражданската война отцепилите се щати влезли отново в американския съюз. С цел да се предотвратят в бъдеще подобни сътресения, през 1868 г. Върховният съд на САЩ постановил, че федерацията е едно неразривно цяло и никой щат няма право на сецесия от съюза.

В периода 1874-1890 г. Парламентът на САЩ гласувал редица закони, с които се ограничавало вмешателството на държавната администрация в промишлеността и търговията.

В политическия живот на Съединените американски щати се утвърдили двете политически сили - Демократическата и Републиканската партия. Така на практика тук се утвърдила двупартийна система. С течение на времето приеманите закони разширявали демокритизирането на обществото. Така например от 1870 г. се увеличил значително броят на гражданите с избирателни права. Реформата от 1872 г. въвела тайното гласуване. От 1913 г. било постановено и сенаторите да се избират с общо гласуване.